Colom i la carta en Alemany

Autor:
Data de publicació: 17-09-2014

Quina fou la primera lletra que Colom va escriure sobre el seu viatge?. S'ha plantejat la qüestió de si fou la mateixa lletra que va tornar a sortir a la llum anunciant al món el gran descobriment. Però el text de la lletra publicada no parla de tempestes ni de perills de mort, ni conté la sol·licitud expressament esmentada per a la seva posterior transmissió al rei Ferran i, concretament, la 1ª lletra es va escriure el dia 14 de febrer, a alta mar, mentre que la lletra supervivent, signada a bord, sobre el meridià de les Canàries, està datada el 15 de març.

La versió alemanya de la lletra de Colom segons Haebler

Quina fou la primera lletra que Colom va escriure sobre el seu viatge?. S'ha plantejat la qüestió de si fou la mateixa lletra que va tornar a sortir a la llum anunciant al món el gran descobriment. Però el text de la lletra publicada no parla de tempestes ni de perills de mort, ni conté la sol·licitud expressament esmentada per a la seva posterior transmissió al rei Ferran i, concretament, la 1ª lletra es va escriure el dia 14 de febrer, a alta mar, mentre que la lletra supervivent, signada a bord, sobre el meridià de les Canàries, està datada el 15 de març.

La forma en què la lletra de Colom amb la notícia del seu descobriment va fer la volta al món fou la traducció llatina que Leandre Coscó va completar a Roma el 29 d'abril de 1493. La lletra fou impresa immediatament, primer per Stephan Planck, després també per Eucharius Silber,(ambdós impressors de llibres a Roma), en diverses edicions, i segons els investigadors de Colom, totes les altres impressions llatines deriven d'aquest original, ja que, les tres edicions de Roma, les dues de Basilea, les tres de París i la d'Anvers , així com la traducció alemanya són considerades per Harrisse, derivades de l'edició impresa per Stephan Planck.

La traducció llatina té diverses peculiaritats que es poden emprar per demostrar tal dependència. El destinatari de la lletra és el tresorer reial Sanxís, a qui s'afegeix el primer nom Raphael a la primera edició, mentre que en les edicions posteriors se li diu Gabriel. Aquestes i altres petites desviacions permeten separar diferents branques fins i tot fer diferències entre les edicions llatines. A més a més, la lletra en llatí porta la data. Ulyssipone, pridie idus martii, és a dir, el 14 de Març, mentre que, com ja s'ha esmentat anteriorment, l'original de la lletra escrita a bord, sobre el meridià de les Canàries, està signada el 15 de febrer.

Fins a principis del segle XIX, els que estaven interessats en el tema només podien conèixer la lletra de Colom en forma llatina´, però el 1820, D. Martín Fernández de Navarrete va descobrir a l'arxiu estatal de Simancas la còpia manuscrita d'una lletra en castellà, amb un contingut que coincideix en general amb la traducció llatina, però que externament, mostra una sèrie de desviacions significatives.

Inicialment, la signatura afirma que aquesta lletra, estava dirigida a l'Escrivà de ració juntament amb una dirigida a Sa Alteza, però l'Escrivà de ració no era Gabriel Sanxis, sinó Lluis de Santàngel, i per això des d'aleshores s'ha fet una distinció entre una lletra a Sanxís i una a Santàngel.

Recentment, però, cada cop s'és més del parer que aquesta distinció no està justificada. Amb el pas del temps, s'han trobat tres edicions més de la versió castellana de la lletra de Colom en forma impresa o manuscrita. Inicialment, entre els llibres i manuscrits descoberts pel Baron Pietro Custodi qui el 1852 va deixar a la Biblioteca Ambrosiana una edició impresa (6 fulls "in quarto") del text castellà, l'origen del text de la qual fou molt debatut, i amb repetits intents de ser copiat pels falsificadors, però que ara es creu de manera concloent haver quedat demostrat que era del taller de la impremta de Pietro Giraldi i Miguel de Planes a Valladolid, publicat al voltant de 1497, és a dir, al mateix temps que la traducció alemanya de la lletra.

Posteriorment, Varnhagen va trobar al 1858, una transcripció en castellà al Col·legi Major de Cuenca, al que cal concedir-li a priori una importància particular, perquè amb ell s'hi va afegir un text castellà adreçat al destinatari de nom Gabriel Sanxís; encara que una investigació més detallada ha demostrat que no es tracta d'una versió original en castellà, sinó d'una traducció al castellà a partir de l'edició llatina de Leander de Coscó.

En contrast, el 1889 es va trobar, també accidentalment com l'edició de l'ambrosiana, una altre edició de la lletra en castellà. L'antiquari parisenc Maison-neuve havia adquirit una gran quantitat de documents (manuscrits i altres impresos), la majoria datats als primers anys del segle XVI, i, entre ells hi havia una impressió en castellà de la lletra de Colom de quatre pàgines in folio. El text coincideix amb el de la Biblioteca Ambrosiana excepte petites desviacions, que sempre hi ha en documents antics; com a impressió, és una peça completament independent, de manera que la sospita d'una falsificació feta a partir de la impressió original milanesa quedà completament exclosa.

Òbviament, a aquesta edició també li manca la informació sobre quan i on es va fer; però es pot donar per fet que la impressió fou a Barcelona, ??probablement, mentre Colom va aparèixer a aquesta ciutat davant de Ferran i Isabel, a la impremta d'un presbíter català, anomenat Pere Posa, que era un dels tipògrafs més actius de la ciutat.

L'original d'aquesta impressió, de la que Maison-neuve en va comercialitzar una edició facsímil produïda magistralment, va anar a parar inicialment a les mans de Bernard Quaritch a Londres, i després fou venuda per l'exorbitant preu de 35.000 marcs (alt preu per a l'any 1893) a la Biblioteca Lenox de Nova York.

Aquests descobriments havien demostrat que la lletra de Colom no fou tractada de cap manera com un secret d'estat pel govern de Ferran, i que la seva difusió mitjançant edicions impreses no fou prohibida en absolut. Durant un temps, se suposava que s'explicava per què es coneixien les impressions italianes, alemanyes i franceses, mentre que les d'origen castellà demostrable encara no havien aparegut. -els defensors d'aquesta opinió consideraven que l'edició ambrosiana era una impressió napolitana- La prohibició del govern de Ferran es va justificar pel fet que es temia que es difongués i que el client volgués difondre el camí cap els nous descobriments a altres nacions, afavorint així una molesta competència .

Totes aquestes raons també es van introduir en el terreny contra el fet de que també s'havia publicat una edició catalana de la lletra de Colom. Aquesta edició catalana es troba en una relació molt propera a la nostra edició alemanya, perquè a aquesta última diu en el text final: "Getüetschet vss katilonishe sprahe und vss latin". . Inicialment, aquest "original suposadament català" no es va considerar de gran importància. Per negar-lo, es va inventar una fal·làcia basada en el fet de que Colom fou rebut per primera vegada per Ferran i Isabel a la capital de Catalunya després del seu retorn, i com que els mercaders, que es dedicaven al comerç amb Catalunya, eren probablement els que havien fet arribar la lletra a Alemanya, fou molt fàcil mantenir la següent fal·làcia: "una edició castellana adquirida a Barcelona, podia haver estat etiquetada erròniament com a catalana".

Tanmateix, la qüestió va arribar a una etapa diferent de la mà del conegut investigador colombí Henri Harrisse quan va publicar a partir del catàleg, que havia creat el fill del descobridor en Ferran Colom de la seva col·lecció de llibres donada a la Biblioteca de la Catedral de Sevilla, explicant que aquest meravellós bibliòfil tenia una "letra enbiada al escriua de ració, a. 1493 en catalan".

Des de llavors, la credibilitat s'ha reafirmat en la indicació vss. Katilonishe sprahe" feta en l'edició alemanya, i els editors de Raccolta Colombina, l'esplèndid monument científic aixecat a Colom pels erudits de la "recent creada nació italiana" per al quart centenari del seu descobriment, van deixar de tenir en compte i esmentar l'edició catalana en la bibliografia dels escrits de Colom, al citar les dues edicions en castellà, les nou llatines i l'edició en alemany.

El fet de si un examen més complet de la traducció alemanya podia posar de manifest qualsevol suggeriment per tal de jutjar la qüestió de l'original català, fins ara no s'havia considerat seriosament. De fet, hi ha cinc exemplars de l'edició alemanya, dos a les biblioteques de Munic i Londres, i els altres a col·leccions públiques i privades d'Amèrica, però mai no s'havia fet una reimpressió de tot el text complet, amb les xilografies de la primera i última pàgina, incloses a l'edició facsímil que s'acompanya; per tant, faltaven els fonaments essencials per a una comparació de text exacta. Així, podria ser el motiu de perquè Harrisse en la bibliografia de les edicions d'aquesta lletra registra la traducció alemanya només com a dependent del text llatí de l'imprès de Planck, i que els acadèmics italians també han ignorat el text alemany quan, per tal de classificar tots els textos, l'escrit a mà i l'imprès, el llatí, el castellà i l'italià, han compilat una llista de lectures esbiaixades de la nostra lletra, com es pot veure a partir dels treballs dels estudiosos més coneguts.

Per descomptat, la classificació de Harrisse només pot aguantar una consideració molt superficial. Atès que el text alemany no té cap destinatari de la lletra, no queda clar si fou la lletra de Sànxis o la lletra Santàngel la que va servir de model. Només la forma d'expressar la data: «Geben an fünfi- zehensten tag des Hornungs ym. xciij. iare» hauria

d'haver sorprès a qualsevol que conegui els antics noms dels mesos en alemany, Harrisse veu en ella només la interpretació equivocada de “pridie idus Martii” de l'original llatí, i se li va escapar, per tant, que la traducció alemanya és la data correcta de l'original en castellà, xv de Febrer, que Coscó arbitràriament va suprimir, i va reemplaçar per la data de “pridie idus Martii” - en l'edició alemanya fet al que no se li va donar importància per per part dels estudiosos cosmogràfics.

Fins i tot aquestes circumstàncies externes demostren primer que no era una invenció del traductor alemany, quan va afirmar haver emprat una altra font, a part del model llatí, en què, sens dubte, hem d'acceptar l'obra de Leandre Coscó. Ja que dóna a la lletra la seva data real, del 15 de Febrer, de manera que aquesta segona impressió fou necessàriament una versió de la lletra de Santàngel, ja que és difícil de creure que hi hagi tingut l'única traducció escrita a mà d'Espanya de 1892, que, com les impressions castellanes, però encara suggereix que Gabriel Sanxís era el destinatari. De fet aquesta traducció a l'italià és extremadament interessant i valuosa perquè ens dóna la clau de com Leandre Coscó es va adonar de la lletra era dirigida a Gabriel Sanxís. Resulta del mateix fet que Giovanni (o Joan) germà del tresorer Gabriel Sanxís llavors a Florència havia rebut una còpia de la lletra de Colom en una lletra del seu germà. Si Leandre Coscó va emprar aquest model per a la seva traducció llatina, la confusió entre l’escrivà de ració, que Colom esmenta, i el tresorer Sanxís, del qual copia la lletra, era comprensiblement fàcil.

No obstant això, és molt improbable que aquesta edició, que probablement només existís en italià, hagués arribat al nostre mestre impressor d’Ulm i, a més a més està molt més a prop de comprobar la veracitat de la informació proporcionada pel traductor alemany, ja que l'edició catalana impresa de la biblioteca de Ferran Colom a Sevilla es defineix expressament com a lletra enviada a l'escrivà de ració.

Ja s’ha esmentat que els redactors de la Raccolta Colombina van fer consultes exhaustives sobre les lectures de les diferents edicions de la Lletra a Colom per determinar la data relativa i la interdependència dels diferents textos entre sí. Per descomptat, una gran part d'aquestes compilacions només es pot emprar per al grup de textos escrits en una mateixa llengua. Van aconseguir, com a mínim, un alt grau de probabilitat per al paral·lelisme del text castellà amb el text llatí, encara que no sempre amb total certesa. D'aquesta manera, només es va demostrar la inutilitat de la transcripció de Varnhagen (còpia trobada a Cuenca); només llavors varen arribar a la certesa que Giuliano Dati havia d'haver tingut un model diferent per fer la seva edició en vers, “Delle isole nuovamente rítrovate”, diferent dels textos impresos en castellà i en llatí.

Aquest últim exemple ja demostra que la comparació de les lectures també es pot emprar per als textos en diferents idiomes. Per descomptat, el material comparable té una limitació important, ja que es pot ampliar només amb als noms propis i alguns números quantitatius donats en diverses parts de la lletra. Tanmateix, també hi ha una sèrie de punts de comparació importants que ara volem emprar per a la investigació de la traducció alemanya.

La narració de la lletra comença, com és ben sabut, immediatament amb una lectura controvertida, en què la publicació en castellà només assigna una durada de 20 dies per recórrer l'oceà. Aquí, el text alemany, com el castellà de l’edició in quarto i la traducció llatina, té el número 33, confirmat pel diari de Colom. Unes quantes línies més enllà però, el text alemany torna a coincidir amb l'edició en castellà impresa in folio a Barcelona contra totes les altres, quan anomena la quarta illa no “Isabella”, com la majoria d’edicions, sinó “hübsche insel” (illa bella).

El text alemany (pàgina 2, línia 17 (18) estableix la longitud del viatge al voltant de la costa de l'illa Hispaniola en 188 milles, mentre que a les edicions castellanes diu “178 millas” i la traducció llatina apunta 564 miglias (que equivalen a 188 milles castellanes). Si es considera un original més correcte que el de les impressions castellanes, cal tenir en compte que el número es repeteix més tard (pàg. 7, línia 6), i de fet apareix a tots els textos de forma consistent i correcta com 188 milles.

S'ha debatut en profunditat el pas de la lletra de Colom en què descriu més detalladament Hispaniola. S'ha suggerit a partir de les traduccions italianes que Colom havia descrit l'illa com a particularment fèrtil (fertilissima o feratissima). Les edicions castellanes, però, d'acord amb la traducció llatina, presumeixen de la fortalesa de la illa (fortissima), seguit del text alemany, que el designa com "la més estèril i més insepta".

Encara que les variants esmentades fins ara demostren que el text alemany no es basa exclusivament en el text llatí, però tan sols revelen un certa relació amb l’edició in folio de Barcelona o amb la edició in quarto de l’ambrosiana. No obstant això, realitat cap d'aquestes edicions, podria haver generat les diferències que hi ha en el text de l’edició de la lletra en alemany, que expliquem a continuació.

Al descriure les característiques i els hàbits dels indígenes, a la pàgina 5 del text alemany, Colom també parla dels seves embarcacions i descriu per primera vegada les canoes índies. Sempre ha despertat l'estupor dels estudiosos el fet que Colom al·legués que alguna d'aquestes embarcacions d'un sol arbre, portaven uns 70-80 remers. No obstant això, aquesta declaració poc creïble és confirmada per tots els textos coneguts anteriorment, el castellà, el llatí i l'italià. La nostra traducció alemanya conté una descripció de les canoes, que correspon amb més fidelitat a les condicions reals. Fins i tot on els altres textos afirmen que les llenys més grans dels indis havien superat en nombre de bancs a una fusta europea de 18 bancs (fusta de diez yocho bancos, quae remiget duodeviginti transtris), l'alemany va reduir aquest número a quatre bancs i, d'altra banda, contra la dada de 70-80 homes per una canoa gran, segons ell, la xifra és de 20-28 homes per aquest tipus de canoa. En aquests nombres veig encara més els rastres d'un original desconegut per a nosaltres, ja que no es poden obtenir per reducció dels de les altres edicions, sinó en una proporció diferent a la que contenen els altres texts en ambdós casos.

Una altra desviació del text de l'original llatí i els textos castellans afecta el passatge molt comentat sobre el menjar dels indígenes. La traducció llatina suggereix que els indis eren més propensos a resistir el fred, en part per l'hàbit, i en part pels aliments calents (calidissimas) de diversos tipus, que preparaven els indis. Els textos castellans parlen també de plats de carn, que mengen "de molts tipus (espècies) i molt calents". Ja a partir de les traduccions italianes independents, va resultar probable que en l'original no es mencionen plats calents de diversos tipus, sinó que eren plats preparats amb diverses espècies molt calents (especeries). Això és confirmat pel text alemany, ja que diu: "Aber sie lident die kelte von gewonheit wegen und vuch mit der hülff der spysen, so sie essent von mancherley specery, die dann vss der massen vast hitzig synt" (..Però degut a la seva pròpia naturalesa, i amb l'ajuda d'especieria, de manera que s'obté després, com a resultat, una massa molt calenta al gust..).

Seria i inútil i molt pesat, comparar cada un dels detalls diferents entre la traducció alemanya i els altres textos, fins i tot mirant només els que difereixen de l'original escrit en llatí, en el qual l'autor informa haver-se basat. Per aquest motiu, em conformo en esmentar un altre passatge, en el qual el nostre text torna a tenir una paraula que no es representa en cap altre lloc.

Colom creia haver trobat a les illes tot tipus de criatures mítiques, com sovint són esmentades per les cosmografies medievals. Així, en els seus informes, no es podia perdre l'illa, que està habitada exclusivament per dones, que entretenen els assumptes matrimonials excepcionalment amb els habitants masculins de les illes veïnes. El text llatí porta el nom de Mateunin per aquesta illa en llati, mentre que el nom propi ha desaparegut en les versions castellanes. En el seu lloc parla d'un matrimoni, una mena de matrimoni de les amazones. El desdibuixament del nom en els textos castellans es busca en va en la traducció alemanya; la paraula és degudament reconeguda en la seva capacitat com un nom propi, però no és, com en el model llatí, Mateunin sinó Mattiuia, i aquesta forma és més propera a l'original Mateunin llatí de Leandre Coscó i és confirmat de nou per les traduccions italianes independents, on el nom és Mattanino o Mattinino.

Si s'examina el resultat de la comparació textual en la seva totalitat, es planteja el següent:

La informació proporcionada pel traductor alemany que va emprar un altre text com a model, apart de la versió llatina de Leandre Coscó, es confirma de forma brillant amb les diferents lectures del text. Aquest segon text es tractava d' projecte ni de la còpia en castellà impresa in quarto, ni tampoc cap dels manuscrits en castellà publicats per altri. De fet es podria arribar a un acord sobre la possibilitat de que el text de la traducció alemanya i el de les versions italianes siguin ambdós independents de les versions conegudes i es basin en una font comuna.

Tanmateix, una vegada que la credibilitat del traductor alemany ha estat brillantment demostrada, no tenim cap motiu per dubtar que aquest original estava en català. El traductor alemany no diu explícitament que l'imprimeix únicament a partir del text català; però almenys ho deixa entreveure, ja que el posa com origen juntament amb els text llatí àmpliament difs. Tant mateix, es pot seguir assegurant la certesa de l'existència d'un text català amb l'afirmació de D. Ferran Colom, que afirma tenir una exemplar imprès (no té el "de mano") de la lletra de Colom en català, així la prova de l'existència d'una edició de la lletra en català com origen de la nostra lletra alemanya de Colom esdevé una opció més que versemblant.

Certament, el text català era millor en comparació amb les versions en castellà i en llatí disseminades per a la seva impressió, i encara que no arribi a aparèixer, la nostra edició alemanya mereix una posició excel·lent per a la restauració del text original de la lletra de Colom en català. És molt lamentable que els editors de la Raccolta Colombina no fessin una investigació més completa de la traducció alemanya, ja que no només haurien obtingut una confirmació completament nova i independent de diverses peces dels seus textos italians, sinó que fins i tot es podien haver eliminat errors comesos en les lletres que es reprodueixen en tots els textos coneguts fins aquell moment.

El text alemany, per tant, té un valor no només en la mesura que expressa el grau d'extensió de l'interès en els descobriment del nou món, fins i tot en aquells cercles d'Alemanya que no formaven part del llenguatge après; i, a més a més, l'únic representant d'un entorn independent i aparentment conscient de l'altra entorn, suposadament superior, per a la transmissió d'aquest document tan important.

Malauradament, gairebé no es pot determinar res sobre on, com i per qui es va produir aquesta traducció alemanya. El fet que no es va originar a Estrasburg, com s'ha de sospitar primer després del lloc imprès, traeix l'epíleg, perquè diu: Getüetschet, etc., a Ulm. Però, qui és l'Ulm "Mestre"?, a qui ens hem de referir?, no es pot determinar. Dels nombrosos erudits i escriptors d'Ulm, els Weyermann commemoren en els dos volums de la seva bibliografia, erudits artistes d'Ulm i altres persones foràanies, però entre elles no n'hi ha una sola amb la mínima probabilitat d'haver fet la traducció de la lletra de Colom. Definitivament era un home d'educació erudita, demostrat, no només pel coneixement dels idiomes estrangers i pel mètode crític amb què fa servir els seus dos models. En primer lloc, no va poder abstenir-se d'afegir a la traducció una nota acadèmica, a la qual el epíleg es refereix de la següent forma: «Und ist etwas wa ein a steet dar zu gesetzet, nach dem und es Ptolomeus und die anderen meister der casmographi lerent und schribent. wann der es funden hat der schribet es ee vor darvon geschriben ist worden, und dem künig vuch darvon geseit ist worden. Ee das er gesandt ist worden, daz zu erfaren». «I hi ha quelcom que cal assenyalar, segons el que Ptolomeu i els altres mestres de la cosmografia van deixar escrit, quan ho va trobar, va tenir por i ho va ocultar en el futur, com havia aprés a fer ». Si aquest epíleg conté una al·lusió als estudis cosmogràfics de Colom, o es refereix a una altra cosa, no està gaire clar. Però si busquem la nota, la trobem a la pàgina 6, on Colom explica la gran extensió de l'illa Juana, i diu que va deixar dues províncies de la mateixa sense explorar, en una de les quals hi hauria homes amb cua. El traductor d' Ulm afegeix:

«Von den Provinzen und Inseln sagt auch Ptolomeus, wie da Leute sind, die Schwänze haben. Und liegen die Inseln in dem Indischen Meer gen Mittag drei Grad jenseits dem mittlen Zirkel des Himmels, Equinoctialis genannt, und von Occident gen Orient zu rechnen hundert und fünf und siebenzig Grad. Dardurch willst Du so magst auch wohl rechnen wie viel Meilen es sei und wie weit, und wiewohl ich die vorgenannten Inseln besonders als sie die Indischen heissen Gwanahim nicht finde allda geheissen. Doch vernahm ich sie liegen in der Breite gen Mittag wie die jetzt genannte Provinz und in Länge sendet sie sich bass gegen Orient, und vermein auch, wie sie nicht weit liegen von der namhafftigen Insel Taprobana davor gen uns her, wenn von denselben Inseln schreiben die Meister gleich wie er es schreibt, dass er's erfahren hab».

«..Ptolomeu diu també de les províncies i illes, que hi ha gent que té cúa. I les illes al mar indi al migdia tres graus més enllà del cercle central del cel, anomenat Equinoctialis, i comptant des de l'Occident a Orient cent setanta cinc graus. Amb això, també podeu calcular quantes milles són, i fins on, i encara que no penso en les illes abans esmentades, especialment quan no situa la càlida illa 'india de Gwanahim. "Però he sentit que l'esmentada província s'estén en una àmplia latitud i llargària cap a l'Orient, i també suggereixo que no ha d'estar lluny davant nostre, la cèlebre illa de Taprobana, quan són les mateixes illes que descriu el Mestre que ho va experimentar ».

Aquest interessant comentari sembla demostrar que el traductor era un home d'estatus acadèmic. Però, com podem afirmar amb seguretat, la seva impremta no era només per als cercles erudits. Bartholomäus Kistler no fou un impressor, com els seus companys de feina Johann Reinhart von Grueningen i Martin Flach, que van fer extensos treballs disponibles per a l'ús de teòlegs i juristes dels que aprenia a través de la impressió. Més aviat, amb el seu modest material tipogràfic, essencialment només imprimia fullets i pamflets de mida petita destinats a circular en cercles populars. Per aquest motiu, solia decorar la seva impressions gairebé sempre amb una xilografia relacionada amb el tema, fet que probablement hauria suscitat de l'erudit tant sols un somriure, però que en general era bastant adequat per atreure la mirada dels laics d'una manera més viva, del que hauria fet un solitari títol en majúscules. Avui dia són precisament aquestes xilografies que fan a aquest home interessant per nosaltres i que ha aconseguit el lloc d'honor que no ha estat capaç d'obtenir com a impressor mitjançant representacions pictòriques en la història de la il·lustració del llibre alemany antic.

També va guarnir l'edició alemanya amb una xilografia que no només adorna la pàgina del títol, sinó que també es repeteix a la part posterior de la pàgina final. Muther és del parer que aquesta xilografia està expressament dissenyada per a la Lletra alemanya de Colom, i diu que representa a Crist, que s'apareix al Rei Ferran per demanar la conversió dels gentils. Ara bé, és cert que la lletra de Colom acaba amb idees d'aquest tipus. No obstant això, no puc acceptar la

interpretació de Muther. Al contrari, sembla que Kistler té aquí una Xilografia que originalment s'havia fet servir per a un altre lloc. Després d'una investigació, que he d'agraïr a l'amabilitat del senyor Campbell Dodgson del British Museum de Londres, la mateixa xilografia també es va emprar a Barth, i fou publicada l'octubre de 1497 pel taller de Johann Lichtenberger, en un context que no deixa cap dubte que la xilografia es va fer amb aquest propòsit. Hi ha al costat les paraules: Hye sole the saluator of talking to the Roman Kuing. You should shame with your hands cupped, etc. Així que l'emperador Maximilià és realment el que està amb els prínceps imperials, i davant d'ells entra el Salvador. Però ja que la lletra de Colom parla de la gran tasca que Déu imposa al rei d'Espanya en el descobriment de les illes per a la conversió dels seus habitants a la fe cristiana, no es pot discutir que la xilografia, sense una violació massa greu, també es pot emprar en el nou context de la lletra de Colom.

Els experts no volen atorgar-li un gran valor artístic, però, no és un producte de mala qualitat, ja que sovint ens trobem amb els fulletons d'aquell moment, però té molts avantatges d'una bona escola alemanya de xilografia. La rigidesa del període inicial és essencialment superada; Les eclosions, malgrat la seva senzillesa, són sense duresa i ben caracteritzades. L'expressió de les cares - comparant especialment la figura atenta a la dreta en primer pla - és viva i clara. No se li pot negar a la imatge, una certa habilitat artística. Tant si es tracta de Kistler com si no, ja sigui per a la nostra impressió de la lletra alemanya o per a una altra finalitat, és una peça interessant d'art xilogràfic antic.

Voldria plantejar la pregunta sobre si cal considerar la impressió d'Estrasburg com una impressió original o una més entre un nombre incomptable de reimpressions, com ara les produïdes en aquells moments mitjançant la impremta, per a distribuïr a tot arreu. Sembla bastant improbable que un erudit d'Ulm, per imprimir la lletra de Colom, s'allunyi de la seva ciutat natal, que en aquell moment posseïa diversos tallers d'impremta, i sobretot a un lloc tan insignificant, com el que servia per les necessitats de l'home que acabava d'obrir un taller d'impremta, el de "Bartolomé Kistler" a Estrasburg. No és menys improbable que aquest mateix impressor popular hagués donat el suggeriment de la traducció i la confiés la tasca a un "Mestre" estranger. La traducció, al contrari, és evidentment el producte d'un professional acadèmic, i no em sembla impensable que, abans de que Kistler en fes una edició popular per donar-li una circulació relativament forta, se'n publiqués una edició menys nombrosa per als cercles més educats. Probablement, potser l'edició hagués estat impresa a Ulm, i aquesta circumstància va donar lloc a que Kistler, a qui una d'aquestes còpies li podia haver arribat, en la seva edició, donés els honors sobre l'origen de la traducció feta a Ulm. Que no s'hagi conegut cap còpia d'aquesta publicació anterior no és cap raó de pes en contra del meu supòsit; Al cap i a la fi, les dues impressions castellanes de la mateixa lletra només han estat preservades per coincidències miraculoses en forma d'una única còpia, mentre que l'edició catalana ha desaparegut completament.

Aquesta hipòtesi també faria més comprensible la data de la impressió, que es va completar el dia de Sant Jeroni (3 de setembre de 1497). No obstant això, he afirmat en un altre lloc que l'edició de la Biblioteca Ambrosiana de Milà presumiblement té el seu origen a l'any 1497, i això es pot explicar pel fet que el retorn de Colom des del segon viatge i la sortida del tercer viatge transoceànic va reactivar l'interès pels descobriments que es va veure afeblit per esdeveniments desagradables en els primers mesos del segon viatge i fou greument deteriorat pel descrèdit en què caigué tot el descobriment amenaçant amb col·lapsar-se. Per tant, la traducció a l'alemany pot suposar el seu origen en el mateix suggeriment renovat i, ja que no s'ha publicat cap informe sobre el segon viatge, l'interès continuava sent exclusivament dependent de la notícia del primer descobriment.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que les edicions llatines, ja sigui impreses a Roma, Basilea, París o Anvers, van ser escrites abans de 1495, tal com s'ha pogut determinar cronològicament. En conseqüència, una possible impressió feta a Ulm de la nostra traducció feta el 1495 o el 1496 seria un vincle molt desitjable entre aquestes edicions i la impressió de Kistler.

En qualsevol cas, aquesta edició alemanya ja mereix com curiositat tipogràfica que sigui retirada de l'oblit per aquesta edició facsímil. Espero haver demostrat amb les meves paraules introductòries que aquest és també un petit servei en la investigació sobre Colom.

El facsímil està fet a partir de l'original de la Biblioteca Estatal de Munich i no vull abstenir-me de repetir el meu agraïment a la gestió facilitada del preciós incunable amb la finalitat de fotografiar-lo.